

Fire generationer bag busrattet

En helt ny bog om Strandgaards Rutebiler beskriver 100 år bushistorie set gennem én enkelt virksomhed – fra hesteomnibusserne først i 1900-tallet til nutidens udliciterede bustrafik.

Bogen "Rutebildrift i fire generationer - Strandgaards Rutebiler i 100 år" er netop udkommet på forlaget J-bog. Bogen af skrevet af journalist Mikael Hansen, Imagita kommunikation.

Bogens længste afsnit handler om vognmanden, mølleren, iværksætteren og organisatoren **Johan Strandgaard (1872-1939)**, som i årene 1920-39 var en hovedkraft i organiseringen af 1920'ernes nye branche af rutebilejere. Forud gik en urolig periode for ham som selvstændig møller og vognmand. Motoriseringen af den hesteomnibus mellem Aabyhøj og Aarhus, som han drev fra 1909, var hans første store mål. Det lykkedes omsider i 1920. Johan Strandgaard var initiativtager og den første formand for tre organisationer, som stadig eksisterer: rutebilejernes brancheforening og arbejdsgiverforening samt Aarhus Rutebilstation – den første af slagsen. Hidtil ukendte sider af Johans Strandgaards liv og initiativer offentliggøres for første gang i denne bog.

Frem til 1937 gik det fremad for Strandgaards Rutebiler, men i 1937 ønskede Aarhus Kommune at overtage Aabyhøjrutene, og sådan blev det. I 1975 skete det igen. Efter flere årtiers fremgang for firmaets rutenet mellem Brabrand og Aarhus over Aarhus Kommune disse ruter. Tredje generation af Strandgaard-vognmænd, Kjeld Strandgaard (1933-2013), blev kompenseret og startede på en frisk med nye rutebilruter i Vestjylland. I 2002 tabte Strandgaards Rutebiler et stort udbud af buskørsel i Ribe Amt – i 2009 kørte den sidste Strandgaard-rutebil i garage for sidste gang.

Bogen om Strandgaards Rutebiler kan derfor læses som en 100 år lang forfaldshistorie og en fortælling om linedansen mellem forretning og politik i rutebildriften. Teksten og den righoldige billedside viser dog også en lang række positive og konstruktive sider af rutebildriften i 100 år set fra én enkelt virksomhed.

Bogen er rigt illustreret med et stort antal billeder af mange generationer af rutebiler, personer og trafikforhold. Bogens fem rutekort viser også 100 års trafik- og byudvikling især i den vestlige del af Aarhus.

Nærmere oplysninger kan fås hos Mikael Hansen tlf. 70 27 96 96 .

Bogen er udgivet med økonomisk støtte fra Rutebilejernes Arbejdsgiverforenings Støttefond og Vognmandens Fond.

Som bilag til denne pressemeddelelse finder du tekst om tiden i Aarhus-området og om tiden i Skjern-Varde-området samt en liste med milepæle i historien om Strandgaards Rutebiler. Du finder pressemateriale med billeder her www.j-bog.dk/index.php/diverse/presse

Facts om bogen:

"Rutebildrift i fire generationer - Strandgaards Rutebiler i 100 år"

af Mikael Hansen

Format A4, 124 sider, over 150 illustrationer (heraf mange i farver) og hårdt omslag

ISBN 978-87-970772-1-4

Vejledende udsalgspris inkl. moms **295 DKK** + evt. porto

Bogen kan bestilles hos din sædvanlige boghandler eller direkte på www.j-bog.dk

Imagita Kommunikation/Mikael Hansen
Gammel Højmevej 84
5250 Odense SV
Telefon: 70 27 96 96

J-bog
Vejlebrovej 93 st. lejl. 3
2635 Ishøj
Telefon 43 52 72 52

Strandgaards Rutebiler havde sin storhedstid i Aabyhøj og Brabrand

Navnet Strandgaard er tæt knyttet til Aabyhøj og Brabrand, i dag forstæder i det stadigt voksende Aarhus-område men tidligere selvstændige landsbyer og kommuner.

Tre generationer af Strandgaard-vognmænd har været med til at hjælpe den markante byudvikling på vej – for hvad var det ved at bosætte til i det yderste Aabyhøj i 1920 eller i det yderste Brabrand i 1953, hvis man ikke kunne komme til og fra Aarhus før privatbilens storhedstid. Den naturlige metode var at stige på hesteomnibussen fra til 1920 og derefter på den meget hurtigere og komfortable rutebil – og rutebilen var Strandgaards. Fra 1969 gik det rigtigt stærkt – Strandgaards Rutebiler betjente de nye boligområder i Gjellerup med nye busruter og nye busafgange.

Det fremgår af bogen "Rutebil drift i fire generationer - Strandgaards Rutebiler i 100 år", som netop er udkommet på forlaget J-bog.

Aarhus Kommune en vigtig men også en vanskelig part for omegnens rutebilejere – herunder de tre generationer i familien Strandgaard. Aarhus Rutebilstation blev til i 1923 som et svar på truende restriktioner fra Aarhus Kommune. Flytningen af rutebilstationen i 1930 til den nuværende placering havde også udgangspunkt i krav fra kommunen.

Aarhus Kommune overtog i 1937 Johan Strandgaards oprindelige rute mellem Aabyhøj og Aarhus og oprettede en såkaldt trambusrute på strækningen. Det var et alvorligt tilbageslag for Strandgaards vognmandsvirksomhed, men Brabrand-ruten udviklede sig i de næste årtier til en virkelig god forretning.

Strandgaards Rutebiler under Elmer Strandgaard og sønnen Kjeld voksede i takt med de vestlige forstæder i Aarhus-området og udviklede sig til en moderne servicevirksomhed, hvor Kjeld Strandgaard var foregangsmand på en række områder. Første kvindelige rutebilchauffør og første indvandrer-chauffør i Aarhusområdet var ansat i Strandgaards rutebiler, som også som det første busselskab i området åbnede for at tage barnevogne med i bussen.

I 1975 blev Strandgaards rutebiler tvunget til at overdrage Brabrandruterne til Aarhus Kommune. Det samme skete med en række andre private rutebilruter, som oprindeligt var oplandsruter, som nu servicerede udkanten af det store sammenhængende byområde, som Aarhus havde udviklet sig til. Dermed sluttede 66 års rutebil drift i Aabyhøj og Brabrand for Strandgaardfamilien.

Kjeld Strandgaard fik kompensation, som gjorde det muligt for ham at starte på en frisk med nye busruter i Vestjylland.

Strandgaards Rutebiler kom igen i Skjern og Varde

Det startede beskedent i Vestjylland for Strandgaards Rutebiler i med to rutebilruter overtaget fra kolleger i området efter den tvungne overdragelse af firmaets busruter i Brabrand i det vestlige Aarhus. Kjeld Strandgaard og hans familien bosatte sig Skjern i 1975, men flyttede ti år senere til Varde til en nybygget busanlæg og bolig på Navervej. I mellemtiden var flere rutebilruter kommet til. Kjeld Strandgaard fulgte familietraditionen og engagerede sig i organisationsarbejdet i brancheforeningen og områdets rutebilstationer.

Dette beskrives i den sidste del af bogen "Rutebildrift i fire generationer - Strandgaards Rutebiler i 100 år", som netop er udkommet på forlaget J-bog.

Omkring 1980 blev der oprettet to amtslige trafikelskaber i området – Trafikelskabet i Ringkjøbing Amt (TRA) og Ribe Amts Trafikelskab (Rat). Rutebilejerne kom til at arbejde på kontrakt for trafikelskaberne – en mere sikker levevej end tidligere, for nu var der offentlig tilskud til busruterne – til gengæld blev passagererne til trafikelskabets kunder.

Kjeld Strandgaard var som lokal formand for rutebilejerne i Ribe Amt dybt involveret i løsningen af en lang række overgangsproblemer for den nye ordning for rutebilruterne.

I 1993 oprettede Kjeld Strandgaard sammen med to kolleger, John Papuga og Kurt Kristiansen, et nyt fælles busselskab. Det fik navnet Ri-Bus. Anledningen var et udbud af bybuskørslen i Esbjerg. De tre rutebilejere vandt udbuddet. Overtagelsen af kørslen i Esbjerg i juni 1994 blev startskuddet til én af de største og længste arbejdskonflikter i den nyere Danmarks historie. Ri-Bus konflikten sluttede først i efteråret 1995.

Kjeld Strandgaards søn Claus Strandgaard fik en bankuddannelse og begyndte i 1990'erne at arbejde i familiefirmaet med henblik på senere at overtage stafetten. Det tredje generationsskifte i Strandgaards Rutebiler blev aldrig til noget. Tiden var løbet ud for flertallet af familievirksomheder i rutebilbranchen.

I 2002 tabte Strandgaards Rutebiler al sin kørsel for Ribe amt trafikelskab i trafikelskabets hidtil største udbudsforretning. I 2009 udløb de sidste kørselskontrakter, og 100 år rutebilkørsel i Strandgaard-familiens regi sluttede.

Milepæle i historien om Strandgaards Rutebiler

- 1909 Mølleren Johan Strandgaard overtog hesteomnibussen Aabyhøj-Aarhus
- 1915-16 Johan Strandgaard satte den første rutebil ind på Aabyhøjruten – det holdt kun i 16 måneder
- 1920 Johan Strandgaard indsatte den første velfungerende rutebil på Aabyhøjruten
- 1922-23 Johan Strandgaard var blandt initiativtagerne til at danne en brancheforening for rutebilejere. Han blev foreningens første formand. Johan Strandgaard blev første formand for Aarhus Rutebilstation. Johan Strandgaard åbnede sammen med tre partnere nye busruter på Møn og Sjælland.
- 1928 Johan Strandgaard overtog koncessionen på rutebilruten Brabrand-Aarhus
- 1937 Johan Strandgaard blev første formand i Rutebilejernes Arbejdsgiverforening. Aabyhøjruten blev overdraget til Aarhus Kommune.
- 1939 Johan Strandgaard døde 67 år gammel – sønnen Elmer Strandgaard overtog ledelsen
- 1952 Brabrandruten blev udvidet til Aarslev.
- 1958-62 Kjeld Strandgaard – tredje generation af Strandgaard-vognmænd gik ind i familiefirmaet. Ruten Brabrand Nord-Aarhus blev åbnet.
- 1969-75 Strandgaards Rutebiler overtog Galten-Aarhus ruten. Rutenettet mellem Galten-Brabrand-Aarhus blev udvidet flere gange
- 1975 Aarhus Kommune overtog Brabrandruterne mod erstatning på 3,8 millioner kroner. Kjeld Strandgaard etablerede sig i Skjern med to rutebilruter.
- 1985 Strandgaards Rutebiler flyttede til nybygget busanlæg i Varde.
- 1994-95 Kjeld Strandgaard bød på og vandt bybuskørslen i Esbjerg sammen med to kolleger. Det fælles selskab kaldte de RiBus. Overdragelsen førte til én af Danmarkshistoriens største arbejdskonflikter.
- 2002 Strandgaards Rutebiler tabte mere en 90 procent af sin kørsel i Rats' store udbudsrunde.
- 2009 Strandgaards Rutebiler fejrede 100-års jubilæum i nederlagets tegn. Den sidste bus kørte i garage kort efter jubilæet.